

ARKTINEN ALUE GEPOLITIIKAN MURROKSESSA SUOMI NATO-OPTION JÄLKEEN

OSSI KETTUNEN (TOIM.)

Venäjä sotii Euroopassa, Yhdysvaltojen ja Kiinan suhteet kiristyvät, sääntöpohjaista järjestelmää haastetaan kaikkialla. Sodankäynti, ympäristö, talous ja teknologia muuttuvat ennennäkemätöntä vauhtia. Kuinka tämä kaikki heijastuu arktiseen alueeseen? Kymmenen asiantuntijan analyysi arktisen alueen tulevaisuudesta valottaa, kuinka Suomen käy suurvaltojen määrittämällä pelikentällä. Kirjassa käydään läpi muutkin keskeiset tekijät ja muutosvoimat, kuten Nato-jäsenyys, Suomen ja Ruotsin puolustus sopimus Yhdysvaltojen kanssa, Arktinen neuvosto, talous, avaruuden hyödyntäminen ja joukkotuhoseistuksen kehitys tekoälyn aikakaudella. Kirja on tarkoitettu kaikille kansainvälisestä politiikasta, sotilasstrategiasta sekä arktisista alueista kiinnostuneille.

<i>Koko</i>	170 x 240
<i>Sivuja</i>	212
<i>Värisyys</i>	4-värinen, sidottu
<i>ISBN</i>	978-952-7345-25-2
<i>Hinta verkkokaupassa</i>	44 € (sis. alv. 10 %)
<i>Kustantaja</i>	Kustannusosakeyhtiö AtlasArt
<i>Ilmestyy</i>	marraskuu 2024

AtlasArt oy on suomalainen, vuonna 2006 perustettu kustannusosakeyhtiö. Kirjamme historiasta, rakennetusta ympäristöstä ja strategiasta sekä karttamme vievät uteliaan mielen maisemiin.

**ATLAS
ART** Menninkäisentie 5 B 18
02110 Espoo
Puh. 040 567 0907
www.atlasart.fi
tilaus@atlasart.fi

SISÄLLYS

Lukijalle – <i>Ossi Kettunen</i>	5
Kirjoittajat	10
Kansainvälinen järjestys murroksessa – <i>Pertti Torstila</i>	13
Yhdysvaltojen ja Kanadan arktiset intressit – <i>Ossi Kettunen, Pekka Toveri</i>	23
Venäjän strategiset muutokset arktisella alueella – <i>Ari Rautala</i>	39
Kiinan arktinen läsnäolo Venäjän hyökkäyssodan alettua – <i>Sanna Kopra</i>	55
Pohjoismaiden rooli Nato-liittolaisena arktisena ja Itämeren alueen toimijana – <i>Ossi Kettunen</i>	63
Arktinen yhteistyö geopoliittisten jännitteiden puristuksessa – <i>Timo Koivurova</i>	83
Ydinaseet ja arktinen alue, Suomen rooli? – <i>Ossi Kettunen</i>	92
Kemialliset aseet, onko niitä? – <i>Jan-Peter Paul</i>	112
Biologiset aseet, poistuva arsenaali? – <i>Jan-Peter Paul</i>	121
Geotaloudelliset vetovoimatekijät arktisella alueella – <i>Tero Vauraste</i>	132
Yhteysreittien ja infrastruktuurin geopoliittinen ja geotaloudellinen merkitys ja muutostekijät – <i>Tero Vauraste</i>	151
Arktisen alueen merkitys avaruusulottuvuuden hyödyntämisessä – <i>Juuso Liekkilä</i> ...	168
Hybridivaikuttaminen arktisen alueen valtioissa – <i>Juha-Antero Puistola</i>	187
Summaus: Arktisen alueen murros, miten Suomen käy? – <i>Ossi Kettunen</i>	205

KIRJOITTAJAT

Yleisesikuntaeversti evp. Ossi Kettunen

Eversti Ossi Kettunen on suorittanut yleisesikuntaupseerin tutkinnon v. 1977. Hän on ollut uransa aikana mm. YK-tehtävissä, toiminut pääesikunnan operatiivisella osastolla, kolmen joukko-osaston komentajana, Viro-projektissa Viron pääesikunnan aselajiasiantuntijana sekä Acehin rauhansopimuksen valvontatehtävissä. Lisäksi hän on toiminut useita vuosia Suomen Sotatieteellisen Seuran hallituksen jäsenenä. Hän on toimittanut kirjan ”Arktisen alueen geopolitiikka 2000-luvulla”.

Tutkimusprofessori Timo Koivurova

Tutkimusprofessori Timo Koivurova toimii Lapin yliopiston Arktisessa keskuksessa. Hän erikoistunut monitieteiseen arktisen oikeuden ja hallinnan problematiikkaan. Paitsi globaaliin oikeuteen ja ympäristöoikeuteen liittyvää tutkimustoimintaa, hän on lähestynyt arktisen alueen kysymyksiä eri näkökulmista ja johtanut useita arktista aluetta koskevia tutkimusprojekteja. Hän on perehtynyt Jäämeren avautumiseen liittyvään kansainväliseen oikeuteen ja politiikkaan sekä kansainvälisen arktisen sopimuksen mahdollisuuksiin. Hän on ollut asiantuntijana mukana useissa aluetta koskevissa maailmanlaajuisissa kansainvälisissä prosesseissa ja kirjoittanut runsaasti tieteellisiä julkaisuja arktista aluetta koskevista teemoista.

Tutkimusprofessori Sanna Kopra

Tutkimusprofessori Sanna Kopra johtaa Arktiset kansainväliset suhteet -tutkimustiimiä Lapin yliopiston Arktisessa keskuksessa. Hänen tutkimuksensa keskittyy arktiseen geopolitiikkaan ja etenkin Kiinan arktiseen strategiaan sekä kansainväliseen ilmastopolitiikkaan. Kopra on myös vanhempi tutkija Washingtonissa sijaitsevassa The Arctic Institute – Center for Circumpolar Security Studies -ajatushautomossa.

Diplomi-insinööri, kapteeniluutnantti Juuso Liekkilä

Kapteeniluutnantti Juuso Liekkilä opiskelee tällä hetkellä päätoimisesti yleisesikuntaupseerikursilla ja tekee samalla sotatieteiden tohtorin opintoja. Hän on aiemmin suorittanut sotatieteiden maisterin tutkinnon lisäksi avaruustekniikan diplomi-insinöörin tutkinnon. Ennen yleisesikuntaupseerikurssia hän työskenteli Ilmavoimissa avaruutta koskevissa tehtävissä. Hän on kirjoittanut viime vuosina säännöllisesti eri ammattilehtiin avaruusaiheisia artikkeleja ja käynyt puhumassa avaruuden sotilaallisesta käytöstä eri tilaisuuksissa.

Dosentti Jan-Peter Paul

Kauppatieteiden tohtori, dosentti Jan-Peter Paul työskenteli kahdeksan vuotta ulkoministeriön palveluksessa kaupallisena sihteerinä ja sen jälkeen kotimaisen teollisuuden palveluksessa eri yritysten johtajana ja johtoryhmissä 14 vuotta. Sen jälkeen hän työskenteli Euroopan komission liikennepolitiikan yksikön päällikkönä, sisäisen tarkastuksen yksikön päällikkönä sekä Euroopan komission bioturvallisuuden vastaavan yksikön neuvonantajana sekä bioturvallisuuden asiantuntijana Euroopan neuvoston joukkotuhoaseiden seurantaryhmässä kaksitoista vuotta. Hän oli vastuussa bioterrorismia koskevan vihreän kirjan ja toimintaohjelman laatimisessa. Tällä hetkellä hän toimii Kansainvälisten suhteiden dosenttina Helsingin yliopistossa ja Hankenilla sekä vierailevana professorina EIPA, julkisen hallinnon Eurooppa instituutissa Maastrichtissa. Hän on julkaissut 17 kirjaa ja noin 300 muuta julkaisua kansainvälisen politiikan alalta ja turvallisuuskysymyksistä.

Komentaja evp. Juha-Antero Puistola

Komentaja Juha-Antero Puistola on suorittanut yleisesikuntaupseerikurssin tutkinnon vuonna 2000. Hän on uransa aikana toiminut Naton ja EU:n tehtävissä, Strategian pääopettajana Maanpuolustuskorkeakoululla sekä joukkoyksikön komentajana. Viimeisessä upseerin tehtävässään Puistola toimi erikoistutkijana puolustusvoimien tutkimuslaitoksella strategisen toimintaympäristön tutkimusalalla. Hän on osallistunut useiden kirjojen tekemiseen; terrorismi Euroopassa, Suomi ja Nato, Itä-Ukraina – Lännen etuvartio sekä Kansalaisen varautumisopas.

Yleisesikuntaeversti evp. Ari Rautala

Eversti Ari Rautala on suorittanut suomalaisen yleisesikuntaupseerin tutkinnon lisäksi Venäjän yleisesikunta-akatemian kurssin. Hän on erikoistunut seuraamaan Venäjää ja toiminut mm. puolustusasiamiehenä Moskovassa sekä Maanpuolustuskorkeakoulussa Venäjän tutkijana. Hän on kirjoittanut Venäjän asevoimia, arktista aluetta ja puolustuspolitiikkaa käsitteleviä julkaisuja ja esitelmiä usean vuoden ajalta. Suomen sotahistoriasta hän on julkaissut seitsemän kirjaa.

Suurlähettiläs emeritus Pertti Torstila

Suurlähettiläs Pertti Torstila on pitkän linjan diplomaatti ja turvallisuuspolitiikan asiantuntija. Hän palveli Suomen pataljoonan tiedustelu-upseerina YK:n rauhanturvajoukoissa Kyproksella vuosina 1966–1967 ja aloitti uransa ulkoministeriössä vuonna 1970, eläköityen 2014. Hän toimi UM:n poliittisen osaston päällikkönä, alivaltiosihteerinä ja valtiosihteerinä yhteensä 15 vuoden ajan. Suurlähettiläänä hänen asemapaikkojaan ovat olleet Wien (ETYK),

Budapest, Zagreb ja Tukholma. Jatko-opinnot Torstila suoritti Ranskan kansallisessa hallintokorkeakoulussa ENA:ssa vuosina 1980–1981. Eläkkeelle jäätyään hän toimi Suomen Punaisen Ristin puheenjohtajana 2014–2020.

Kenraalimajuri evp. Pekka Toveri

Kenraalimajuri Pekka Toveri on palvellut mm. kolmen joukko-osaston komentajana, esikuntatehtävissä enimmäkseen pääesikunnassa, jossa viimeksi tiedustelupäällikkönä sekä ulkomailla mm. Suomen puolustusasiamiehenä Yhdysvaltoihin ja Kanadaan. Hän on kirjoittanut yli 100 sotahistoriaa, taktiikkaa ja sotatekniikkaa käsittelevää lehtiartikkelia eri ammattijulkaisuihin sekä laatinut useita taktiikkaa, operaatiotaitoa ja strategista suunnittelua käsitteleviä tutkimuksia ja tutkimusartikkeleita. Vuoden 2021 alusta Toveri toimi Ulkopoliittisen Instituutin affilioituneena tutkijana, kunnes tuli valituksi eduskuntaan huhtikuussa 2023. Eduskunnassa hän oli muun muassa puolustusvaliokunnan jäsen, UPI:n neuvottelukunnan puheenjohtaja ja SITRA:n hallituneuvoston jäsen. Vuonna 2024 hänet valittiin Euroopan unionin parlamenttiin, missä hänet on valittu ulkoasianvaliokunnan varajäseneksi, puolustusvaliokunnan jäseneksi ja Ukraina-delegaation puheenjohtajaksi.

MSc, komentajakapteeni evp. Tero Vauraste

Komentajakapteeni evp. Tero Vauraste, on sotatieteen tohtoriopiskelija, yhteiskuntatieteiden maisteri ja meriupseeri, jolla on laaja kokemus arktisista kysymyksistä. Hän on toiminut Arktisen talousneuvoston puheenjohtajana ja varapuheenjohtajana ja on yhdysvaltalaisen ajatushautomo Woodrow Wilson Centerin Polaariohjelman Global Fellow. Hän on Suomen arktisen seuran perustajajäseniä ja hän on kirjoittanut useita arktiseen talous- sekä turvallisuuspoliittiseen kehitykseen liittyviä artikkeleita ja taustatekstejä. Hänellä on laaja liikkeenjohdon ja konsultoinnin kokemus ja hän oli pitkäaikainen arktisilla vesillä toimineen jäänmurtoyhtiö Arctian toimitusjohtaja. Hän on Maanpuolustuksen tieteellisen neuvottelukunnan Arktinen ja avaruus-työryhmän jäsen sekä European Innovation Council Scaling Clubin New Space ry:n puheenjohtaja.